

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1624. Soc. 85.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

Annus 1624. Soc. 85.

A Tristi defunctorum memoriâ, quâ annum superiorem clausi, labentem or-
 dior. E cujus rebus præclarioribus reputanda est mors suavissima P.
 Hieronymi Diasii, patriâ Conimbricensis. Obiit ætatis anno septimo
 supra septuagesimum. Rexit Collegia Conimbricense, & Eborense, atque
 omnem Provinciam. Numeratus inter celebriores sui temporis concionatores;
 quod munus exercuit ad postremam senectutem, nec illo abstinuit inter ordinis
 magistratus. Nondum sacerdos tradidit Philosophiam. Quamvis præcelleret
 ingenio ad magisteria aptissimo, propter eminentes ad sacrum suggestum dotes
 huic potius à maioribus applicatus est. Sæpe cum ingenti plausu dixit ad po-
 pulum in actu fidei, ut vocant, cum in theatro ferali leguntur, & condemnan-
 tur Judæorum impiæ stoliditates.

Mors P. Hie-
 ronymi Diasii.

2. Paulo post absoluta Theologiæ studia P. Ludovicus Alvarus, de quo
 suis locis dictum, proposuit fidei Quæstoribus Hieronymum ad obeundam
 concionem in actu fidei: sic venerando placuit tribunali, ut septies, dum vixit,
 sit concionatus in ea celebritate. Licet semper incubuerit acquirendis & perfi-
 ciendis virtutibus, id egit accuratius ab anno 1587. occasione lectæ vitæ Sera-
 phicæ Virginis Theresiæ. Sic eâ lectione est incensus, ut secum decreverit vir-
 ginem illam imitari, seque totum Deo suo tradere. Nec secus fecit. Quod In-
 stitutum nostrum consistat in profectu proprio per orationem, examina consci-
 entia, Missam, ac divini officii recitationem; & in profectu proximi per con-
 ciones, lectiones, confelsiones, & explicationes catechesis; specialiter secum
 perpendit, quomodo in hujusmodi rebus se perficeret ad obtinendas, & exco-
 lendas virtutes juxta Societatis Institutum.

3. Circa orationem statuit, neutiquam desistere à libello Exercitiorum
 S. P. Ignatii. Collegit ex oratione profundam humilitatem, ardentissimum
 Dei ac proximi amorem, in adversis invictam patientiam. E Christi plagis ex-
 fluxit tolerantiam cunctis doloribus corporeis majorem. Virginem Matrem ter-
 rissime dilexit. Impetravit à Patre nostro Generali, ut post litanias vesperti-
 nas diceretur in honorem B. Virginis hymnus *Ave Maris stella*.

4. Nullum ipsi dulcius levamentum, quam fixam habere mentem rebus
 divinis contemplandis. Ob acutum capitis dolorem, cum nequiret mentis ap-
 plicationem ad rem ullam sustinere sine molestia, horas alias atque alias insume-
 bat cœlestia meditando. Dolor remittere videbatur profusus inter orandum
 lacrymis. Etiam in ætate postrema nudabat suis Superioribus conscientiam eo
 candore, quo solent tirones. Dei præsentiam reddidit sibi continuam. In itine-
 ribus incedebat instar hominis extatici: idcirco necessum erat, ut juxta ipsum
 iret famulus, ne in terram prolaberetur.

5. Hieronymi charitas maximè colluxit, cum ipso Collegii nostri Rectore,
 pestilentia, ut suo loco dictum, Conimbricam est depopulata: nihil, quod in
 tantis angustis charitas posceret, ille omisit. Ajebat, eum esse Societatis no-
 stræ optimum religiosum, qui se totum attemperaret Superiorum voluntati. In
 habendis concionibus explevit partes Evangelici præconis, non suo plausu, sed
 auditorum utilitate procuratâ. Dicenda considerabat maturè, ne ex verbis ip-
 sius posset quis offendi. Erat in sacro suggesto gravissimus. Vituperabat illos
 concionatores, qui facilius excitarent risum: hunc esse dedecus concionatoris
 solitus dicere. Retulit à se visitante Scalabitanum miraculum, conspectum Chri-
 stum Dominum in pulpito levatâ manu sibi benedicentem, tanquam significaret,
 quam sibi acceptæ forent ejus conciones.

6. His, aliisque virtutibus, quæ uberius scriptæ constant ex vulgata ip-
 sius vita, se comparaverat ad agonem supremum, cujus à Deo certio rem factum
 indi-

indicarunt ejus verba. Admonitus ad peragendam concionem de S. Ignatio, ut obediret, illam concinnavit, dixitque in arbitrio suo non esse de suggesto pronunciare: id commodo sciendum tempore, ne solemnitas careret concione. Ita evenit, morbo supremo impendente ante festam S. Ignatii diem. Dum morbus perduravit, illud inter singularia notatum, quod impedita lingua ad reliquos sermones unice fuerit libera ad hymnos & psalmos recitandos. Elatus ad sepulturam à P. Antonio Mascarenio Visitatore, P. Emmanuele Fernandio, qui hoc anno coeperat fungi Provinciarum, & Patribus gravioribus. Ejus ossa tanquam viri sanctimoniâ excellentis translata sunt ad sacellum domesticum divi Antonii. De vita celsit 12. Augusti.

Novus Provincialis.

Mors P. Hieronymi Alvari.

7. Eboræ vivorum è numero 20. Januarii fatalis necessitas expunxit P. Hieronymum Alvarum ibidem natum. Meditantem ingredi Societatem mille modis Dæmon vexaverat, ut à proposito deterreret. Post vota biennii Dæmon idem sub specie parentis vitæ defuncti Hieronymo apparuit, multis lacrymis eum rogans, desereret Societatem, & ferret opem sororibus orbis parente. Quæ vulpes sub ovina lateret pelle, ex ejusmodi suavione cognoscens, SSMO JESU nomine pronunciato larvam dispulit. Majus periculum à fæmina Hieronymo imminabat: hæc castissimum Religiosum provocavit ad turpia, horruit, atque sumptâ, quam res poscebat, severitate sic reprehendit amentem, ut ipsa facti penitens à lacrymis temperare non potuerit. In hujus virtutis honorem nec discipulus, nec Magister voluit unquam perlegere Ovidiana carmina tractantia rem amatoriam. Vitam nostri Ludovici Gonzagæ in Lusitanum transtulit idioma, dicavitque fociis Provincias, ut imitarentur. In frangendo subaspero genio plurimum desudavit. Professus Eboræ sacras litteras, ac laureatus Doctor. Rexa Conimbricensis Collegium. Diuturnus morbus acquisitas multum auxit virtutes.

Moritur P. Cosmas Magalianus.

8. Conimbricæ mortis falce succisus est 9. Octobris octogenario major P. Cosmas Magalianus Bracharensis. Tradidit Rhetoricam, ac decennio quaestiones de conscientia. Deinde plurimis annis sacras litteras professus in Collegio Conimbricensi: in eas composuit, atque in lucem edidit nonnulla volumina. Non minus litteris, quam religiosis moribus excelebat.

Obeunt P. Joannes Quintinanus & Didacus Moura.

9. Domus Professæ numerum mors duobus imminuit. Aprilis decimâ tertiâ Patre Joanne Quintinano Anglo. Navabat operam convertendis hæreticis, & juvandis Anglicis Catholicis. Dicto majorum auscultans, nunquam se labori subtraxit. Quidquid injungebatur, peregit hilariter. Dum in carcere commodat aurem confitentibus, pernicioso morbo implicitis, malum contraxit. Ibidem 24. Maji demensus est Didacus Moura Coadjutor natus Estremotii. Maximâ charitate inservivit peste infectis. Ejus modestia erat omnibus admirationi. Juvabat domus Procuratorem. Nostros, qui domui acquirebant elemosinas, vocabat Patres ac fratres domus divi Rochi: cæteros verò dicebat Patres & fratres habitantes in domo divi Rochi.

Franciscus Borgia beatificatur.

10. Urbanus VIII. Pontifex Maximus sextâ die Septembris inter Beatos, qui ab Ecclesia coluntur numeravit nostrum Franciscum Borgiam. Plurimâ significatione latitiæ Provincia animum suum declaravit erga suavissimum parentem, qui toties apud nos habitarat, & Provinciam multis auxerat incrementis.

Missio maritima.

11. Missiones solitum cursum tenuere. E præcipuis illa fuit, quæ de nostris aliqui regiam classem in Brasiliam conscenderunt, quæ expedita est ad recuperandam Bahiam Lusitanæ ditionis metropolim ab Hollandis occupatam. Missi P. Antonius Nunius, qui volentibus se annis fuit à confessionibus Aloyzæ Reginae, & P. Antonius Soula, hoste debellato, & urbe receptâ, in reditu sequente anno mortuus. P. Joannis tum in navigatione, tum in expugnatione sic virtus inclaruit, ut Sancti nomine ab omnibus compellaretur.

Mors Franciscæ Sequiræ.

12. Mors hic memoranda est piissimæ Domine Franciscæ Sequiræ Ulyssiponensis, contigit 5. Maji, sepulta est in templo Domus Professæ. Virginitatem coluit ad finem, augendis virtutibus unice intenta. Penè habitabat in nostro

nostro templo dedita vel sacris audiendis, vel fundendis precibus. Hæredes ex asse Domum nostram, & templi vestiarius instituit, quibus legavit supra octo millia cruciatorum.

13. Collegium Congense, cui factum anno superiore initium, varias vi-
ces experitur. Rex Petrus hujus nominis Secundus Fundator esse voluit. Id-
circo principio hujus anni optimam villam (*Embole* vocant indigenæ) Collegio
donavit eo onere, ut ejus in regno successores donationem ratam haberent.
Nam apud eas gentes nullius momenti & vigoris sunt regiarum donationes, nisi suc-
cessor illas denuo confirmet: jus omne accipientis extinguitur Regis morte.

14. Cogitantem pingui reditu firmare Collegium, unde bona plurima
spe conceperat, intercepti mors Aprilis 13. hujus anni, ætatis quadragesimo,
nondum sexto mense post initia Collegii. Res ipsa poscit, ut Regis bene me-
riti, & sanctissimis moribus instructi, paulo amplius memoremus virtutes. Certè
perspectis corruptissimæ nationis vitiis, penuriâ Magistrorum sanæ doctrinæ, vi-
detur par miraculo, quod vitam vixerit tam Christianam.

15. Petrus decimus quintus Rex Congi eis fuit præditus dotibus, quibus
natura optimum format Principem. Vixit inter suos, ut vernat inter spinas
rosa. Castitatis conjugalibus observantissimus noluit in obsequiis Reginae puellas,
sed tantum feminas provectæ ætatis. Christi passionem, ac Virginem matrem
colebat intimæ pietatis dulcedine; propterea jejunium sibi indixerat feriis sex-
tis, & sabbathis: in his expiabat confessione animam, & coelesti pane reficieba-
tur; in illis flagellabat corpus suum, vinoque abstinebat, quod apud eas gen-
tes erat non vulgari admirationi; sunt enim suo Baccho deditissimæ. Ast fe-
riis sextis Quadragesimæ ab omni hominum, etiam conjugis, & filiorum com-
mercio semotus totum se mancipavit silentio, & Dominicæ Passionis meditandæ.

16. Quotidie intempestâ nocte paucis comitatus nudipes invisebat urbis
templa. Horas B. Virginis, & alias orationes decurrerat singulis diebus; missæ
sacrificium omisit nunquam; quo tempore sacerdos attollebat hostiam, relicto
pulvino, locabat humi genua, ac maximâ veneratione coelestem victimam ado-
rabat. Largus in pauperes, etiam ægrotantes præfens consolabatur & verbo, &
elemosynis. Feriâ V. majoris hebdomadæ egenis duodecim lavabat pedes.
Accumbens mensæ, Dynastis de more circumstantibus, non nisi de fugiendis vi-
tiis, atque virtutibus acquirendis loqui solitus. Id illi tam familiare, ut inter
Dynastas, dum significare vellent Regem accubuisse mensæ, ortum sit prover-
bium, *Jam Concionator est in pulpito*.

17. Quos perditæ vitæ sciebat, non admisit in obsequia palatii. Ver-
bum obicænum ignoravit. Frequentiores illius sermones erant de promovenda
fide apud Reges finitimos. Cum adhuc foret Dux Bambensis, presbyterum
misit, qui aliquot populos Ethnicos tingeret sacro latice. In rebus agendis pru-
dens & perhumanus, Patrem, non dominum præferebat. Virtutem Petri du-
rissimis experimentis probavit Deus, antequam ad regium solium levaretur.
Dynasta de potentioribus eum sæpe infamiâ notaverat apud Regem cumulando
falsa testimonia. Bis pulsus in exilium, bis rebus omnibus spoliatus, semel in
area Curiae coram populo cunctis exutus vestibus maximâ personæ suæ igno-
miniam.

18. Post toleratas ærumnas gravissimas divina eum providentia evexit
in regni thronum, ut conservaret nationem funditus pereuntem. Biennio re-
gnavit inter non parvos motus. Adde iniquissimum bellum Congo illatum à
Joanne Correa Præfecto ditionis Lusitanæ; qui summâ opum vi procuraverat,
ne Petrus regni solium conscenderet. Quod cum impedire non posset, varios
Dynastas Regis subditos, & ipsum regnum bello invasit. His calamitosus tem-
poribus Lusitanos, qui erant in Congo, tanquam parens coniunium protexit, Con-
ganis frementibus. Maximè dolebat vexationes à Præfecto illatas Senatui Lo-
andensi, Prætori Regis, ac Patribus Societatis, quod illius jus defenderent.

Antonius Franco.

H h

19. Il-

19. Illud extitit admirabile, quòd omnes acerbi casus, & infortunia ipsi evenerint feriis sextis, res verò latè sabbathis, his Deiparæ, illis Passioni Dominicæ consecratis. Cùm pacatis rebus, esset fruiturus quiete, Deus optimus maximus, cujus assequi consilia mortalium non est, eum evocavit ad præmia & regna non peritura. Rite comparatus ad extremam luctam, solum propter vomitus non accepto viatico de vivis excessit Aprilis decimâ tertiâ, quæ tunc incidit in sabbathum. Tanquam præsciret imminere sibi mortem, per totum venni jejunii decursum aliis atque aliis piissimis exercitiis animam excoluerat. Bonis omnibus est visum non meruisse perversam nationem tam sancto Rege diu frui.

Novus Rex
Congi.

20. Suffragiis, uti moris est apud eas gentes, assumptus in solium Garcia Dux Bambensis, Regis Petri filius primogenitus ætatis anno vigesimo. Ut eligeretur, plurimum omnes permoti sanctimoniâ parentis. Dum Patris sui usus consiliariis, viris prudentibus, ad votum gubernacula gessit. Insistens parentis sui vestigiis donatione confirmavit eandem villam; adjecit præterea quadraginta cosos Zimbi. Cosus mensura est, Zimbis conchilii genus, quod inter Congenses pecunia est; neque enim è metallis cudunt numos, ut nationes culæ. Sed ea summa designata sub eadem conditione, si Rex successurus confirmaret. Valebant cosi cruciatis Lusitanæ monetæ quingentos supra duo millia, quibus Rex meditatus est alere decem è nostris.

Duo eunt ad
Congum.

21. Extemplò scripsit ad Angolani Collegii Rectorem, aliquos mitteret duorum adjutores. Ivère Franciscus Jatinus, & Joannes Paiva sacerdotes. Landâ profecti die postremâ Julii, 5. Septembris intrarunt Regis curiam, persuasione ab eo excepti. Rogavit illico P. Jatinus, concionem haberet die nascentis Virginis. Cùm nullam Rex admitteret excusationem, parendum fuit.

22. Die Virginis Rege cum Dynastis præfente in templo maximo ad sermonem audiendum, quo tempore P. Jatinus accessit ad petendam benedictionem à sacerdote operante sacris, surrexere de suis sedibus Canonici, caterique clerici, vocibus alienis statu suo, & loco, clamantes templum esse suum, concionem impediverunt: dicebant nonnulli, se non excoluisse vineam, ut uvas colligerent Patres Societatis. Sic turbatis rebus, faceffit inde cum suis Rex in palatium. Tantum scelus non tulit impunitum divina Nemesis: nam ipsimet sibi tortores fuerunt; mutuis enim incensi odiis, propter crimina alii ad exilium pulsati sunt, alii bonis exuti temporaneis, non pauci detrusi in carcerem. In his, aliisque rebus angustis nullum solatium præter nostrorum patrocinia reperere.

Dicatur tem-
plum Con-
genfe
S. Ignatio.

23. Brevi Patres Jatinus & Paiva decubuerunt morbis gravissimis, ac valde diuturnis, maximè quòd nec essent alimenta, nec medicamina febribus extinguendis accommodata. Mense Octobri moriente Simone Mascarenio Episcopo, Rex ad Pontificem dedit litteras, quibus rogat, ut aliquis de Societate ad Congenses insulas promoveretur. Porro commendavit quatuor Magnatibus curam ædificandi sacram ædem Collegii. Cùm fabrica nihil molis operosæ illic haberent, primâ die Novembris factum est in ea primum sacrum. Dicata fuit S. Ignatio protoparenti, & prima fuit, quæ in regionibus transmarinis illi consecrata. Undecimâ Novembris magno concursu, Rege cum suis præfente, positus primus lapis ædificio Collegii, gerebat incilium JESU nomen, & Garcia Regis, cujus expensis erat opus erigendum. Nostri, cùmliceret per valetudinem in edocendo populo naviter deludabant.